

Asia: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) kiittää lausuntopyynnöstä ja mahdollisuudesta tuoda lukiolaisten näkemyksiä lukiokoulutuksen kehittämistyöhön. Luonnoksessa ehdotetaan muutettaviksi lukiolakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia, oppivelvollisuuslakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

SLL pitää tärkeänä, että lukiokoulutuksen oppimisen tukea kehitetään, sillä lukiolaisten oikeus erityisopetukseen ja muuhun oppimisen tukeen ei ole toteutunut riittävällä ja yhdenvertaisella tavalla. Karvin keväällä 2024 julkaiseman Oppimisen tuki lukiokoulutuksessa -raportin mukaan oppimisen tuen saatavuudessa on suuria eroja eri oppilaitosten välillä niin taloudellisten resurssien kuin kelpoisten opettajien saatavuuden puolesta.

Erityisopetuksen hallintopäätöksen tekemistä koskeva ehdotus parantaisi opiskelijan oikeusturvaa, sillä erityisopetusta koskeva päätös olisi muutoksenhakukelpoinen. Opiskelijalla olisi mahdollisuus hakea oikaisua aluehallintovirastolta, ja SLL pitää muutosta kannatettavana. Muutos vahvistaa niiden opiskelijoiden oikeuksien toteutumista, jotka eivät ole saaneet koulutuksen järjestäjältä tarvitsemaansa tukea. Esitetystä uudistuksesta on kuitenkin haasteita. SLL esittää huolen siitä, heikentääkö hallintopäätöksiin kuluva työaika lukion erityisopetuksen tasoa. Pahimmillaan opiskelijan oikeusturvaa vahvistava säädös voi johtaa koko lukion erityisopetuksen laadun heikentymiseen.

SLL katsoo, että lakiluonnoksessa ei ole riittävästi arvioitu uudistuksen vaikutuksia erityisopettajan työajan jakautumiseen. Kuten taloudellisten vaikutusten arvioinnissa sanotaan, tuen tarpeen arviointi kuuluu erityisopettajan työhön. Ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista, jos erityisopettajan työajasta kuluu yhä suurempi osuus hallinnolliseen työhön. Lukion erityisopetuksen toteuttamisessa

on omat haasteensa, mutta sen vahvuuksista, kuten joustavuudesta ja opiskelijoiden kohtaamisesta, on tärkeää pitää huolta.

SLL esittää, että uutta pykälää 29b § (päätös erityisopetuksesta) muutetaan siten, että "koulutuksen järjestäjä antaa opiskelijalle 28 a §:ssä tarkoitetusta erityisopetuksesta päätöksen opiskelijan pyynnöstä". "Opiskelijan pyynnöstä" -muotoilua käytetään jo nykyiselläänkin lukiolaissa. Jos päätös annetaan opiskelijan niin pyytäessä, erityisopettajan työaikaa menisi huomattavasti vähemmän hallinnollisen päätöksen valmisteluun. Tämä mahdollistaisi myös opiskelijan oikeuden hakea muutosta kielteiseen päätökseen.

SLL kannattaa säätämistä lukiolaisten oikeudesta tukiopeukseen. On tärkeää pitää huolta siitä, että oikeus tukiopeukseen toteutuu yhdenvertaisesti eri lukioissa. SLL toivoo, että lukion tukiopeuksen yhteisten käytänteiden kehittämistä ohjataan valtakunnallisella tasolla.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

SLL pitää tärkeänä, että nykyistä nk. "pienien lukioiden lisää" kehitetään enemmän saavutettavuuslisän suuntaan. Nykyinen yksikköhinnan korotus ei toimi tarkoituksenmukaisesti, ja opetus- ja kulttuuriministeriön tekemässä kehittämistyössä on otettu askelia oikeaan suuntaan.

Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset ovat kuitenkin riittämättömiä vastaamaan tilanteeseen, jossa väestönmuutos haastaa vakavasti lukiokoulutuksen saavutettavuutta. Lukiokoulutuksen rahoitusmallia tulee kehittää niin, että se aidosti kannustaa koulutuksen järjestäjiä tekemään yhteistyötä. Huolenamme on, että jos rahoitusjärjestelmää ja siten lukiokoulutuksen saavutettavuutta ei saada kehitettyä tarpeeksi ajoissa, koulutuksen järjestäjät joutuvat tekemään lukioverkkoon hallitsemattomia muutoksia ja lukioikäisten nuorten sivistykselliset oikeudet vaarantuvat.

SLL huomauttaa, että lukiokoulutuksen saavutettavuutta heikentävät myös muut tekijät kuin väestön asumistiheys. Esimerkiksi vuonna 2019 julkaistussa Vaihtoehtoja lukiokoulutuksen rahoitukselle -raportissa esitettiin, että maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrää voitaisiin tarkastella osana saavutettavuusrahoitusta. SLL esittää, että rahoitusperusteita koskevien säädösehdostusten valmistelua jatketaan ja lisätään rahoitusmuuttujia esimerkiksi S2- ja R2-opiskelijoiden määrän mukaan.

Hallitusohjelman tavoite "uudistaa lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän vastaamaan paremmin lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin" ei voi toteutua esitetyillä uudistuksilla, valtion vuosittainen rahoitusleikkaus jatkuu. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaissa (23b §) olevasta lukiokoulutuksen rahoitusleikkurista tulee luopua. Taloustilanne on vaikea, mutta

lukiokoulutuksen laadun ja saavutettavuuden takaamiseksi tulee luoda monivuotinen suunnitelma rahoitusleikkurista luopumiselle.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

SLL pitää hyvänä, että Suomessa on uuden säädöksen myötä mahdollista suorittaa lukiokoulutus ja ylioppilastutkinto englannin kielellä. Englanninkielisellä lukiokoulutuksella vahvistetaan ennen kaikkea sivistyksellisiä oikeuksia niille nuorille, jotka eivät osaa suomea tai ruotsia lukio-opintoihin vaadittavalla tasolla.

Säännösluonnoksen mukaan englanninkieliseen lukiokoulutukseen otettavalta edellytettäisiin, että henkilöllä on merkittäviä kielellisiä haasteita suoriutua lukiokoulutuksesta suomen tai ruotsin kielellä. SLL on huolissaan siitä, miten riittämätön kielitaito todennetaan käytännössä, ja kohdellaanko hakijoita yhdenvertaisesti eri puolilla maata. On tärkeää, että koulutuksen järjestäjille muodostetaan yhtenäiset ohjeet englanninkielisen lukiokoulutuksen sisäänoton järjestämiseen.

Luonnoksessa esitetään, että englanninkieliseen International Baccalaureate tai European Baccalaureate -tutkintoon tähtäävät opinnot suorittanut henkilö saisi osallistua englanninkielisen ylioppilastutkinnon kokeeseen vain silloin, kun hän ei ole vielä suorittanut tutkintoa. Kirjaus ei kohtele opiskelijoita yhdenvertaisesti, sillä IB- ja EB-tutkinnon on suorittanut sekä opiskelijoita, jotka puhuvat äidinkielenään suomea tai ruotsia, että heitä jotka eivät. Samalla ammatillisen perustutkinnon suorittanut saa suorittaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon myös tutkintonsa valmistuttua. Yhdenvertaisuuden vuoksi säädöstä tulee muuttaa niin, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen on mahdollista myös henkilölle, joka on saanut valmiiksi IB- tai EB-tutkinnon.

SLL pitää tärkeänä, että englanninkielisen ylioppilastutkinnon rakenne on samanlainen kuin suomen- tai ruotsinkielisen ylioppilastutkinnon.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

SLL pitää taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeita koskevia säädösehdotuksia hyvinä. Taito- ja taideaineilla on keskeinen osuus lukion yleissivistyksen rakentamisessa, ja niiden asemaa tulee vahvistaa. SLL on kannattanut mahdollisuutta korvata lukiodiplomilla yksi ylioppilastutkinnon kokeista ja pitää nykyistä ehdotusta mahdollisena tapana toteuttaa hallitusohjelmaan kirjattu uudistus.

Taito- ja taideaineiden opiskelu lukiossa on perinteisesti poikennut merkittävästi muiden aineiden opiskelusta muun muassa niiden toiminnallisuuden vuoksi, ja siten nämä oppiaineet ovat olleet monille lukiolaisille tärkeässä roolissa hyvinvoinnin, motivaation ja opiskelun mielekkyyden takaajina. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeen suorittaminen tukee jatkossakin opiskelijan omien mielenkiinnon kohteiden tunnistamista ja siten opiskelijan hyvinvointia. Lisäksi on varmistettava, että kokeen valmistava osuus ja itse koe ovat

sisällöllisesti yhteydessä toisiinsa. Opiskelijalla tulee olla oikeus saada ohjausta taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeen valmistavan suorituksen tekemiseen.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

SLL kannattaa tilauskoulutusta koskevia säädöksiä. Esitetyt uudistukset turvaavat tilauskoulutukseen osallistuvia opiskelijoita.

7. Muut kommentit

-

Toivanen Aliisa
Suomen Lukiolaisten Liitto